

ויזרע יצחק

שנה טו'

<p>פרשת "תולדות" הפטרה: "משא דבר ה" ב' כסלו תשפ"ג</p>	<p>ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת י"ג 16:01 כניסה יציאה 17:15 ר"ת 17:54</p>	<p>ת"א 16:17 ת"א 17:16 ת"א 17:50</p>	<p>חיפה 16:05 17:14 17:47</p>
--	--	--	---	---

הגיגים לפרשת השבוע

"ותהר רבקה אשתו" (בראשית כה' כא)

אומר רבינו החיד"א ב"נחל קדומים" פירוש בשם רבינו אפרים, שאותיות המילה "ותהר" הן גם אותיות המילה "תורה". ואמרו בעלי הסוד שכמניין הלילות שלומדים בהם תורה, מט"ו באב עד ט"ו באייר, כך הם ימי ההיריון של האשה, וסימנם "זרע יעבדנו" (תהלים כב' לא), כי ט' חדשי העיבור הם ר"ע ימים, ויחד עם ז' הימים של המילה, הם "זרע", ואז "יעבדנו" במצות המילה.

"ויזופור את בארות המים... ויקרא להן שמוות בשמות אשר קרא להן אביו" (בראשית כו' יז)

מבאר רבינו בחיי שהכתוב מגלה לנו שמתוך הקנאה שהתקנאו הפלשתים ביצחק הם סתמו את כל הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו, כדי שיצחק לא יוכל ליהנות מהן להשקות את שדותיו ואת מקנהו, אבל יצחק התגבר וחפר אותן שוב, וקרא להן באותם השמות אשר קרא להן אביו, ועשה זאת לכבודו של אביו. ומוסיף רבינו בחיי ואומר שזה שהתורה מודיעה לו על כך נחשב כזכות ולצחק, ובא הדבר לעורר אותנו וללמדנו מקל וחומר שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק, אפילו את שמות הבארות שקרא אותן אביו, הוא לא רצה לשנות, קל וחומר לדרכי האבות ומנהגייהם והמוסר שלהם, ואולי זו הסיבה שבניגוד לשאר האבות שהשתנה שמם, שמו של יצחק לא השתנה, קיבל שכר מידה כנגד מידה.

"ויקרא את עשו בנו הגדול" (בראשית כו' א)

שואל ה"אור החיים" הקדוש, כיצד קרה שיצחק העדיף לברך את עשו? מדוע הוא לא קרא ליעקב שהיה הבכור? ומתוך שאולי יצחק לא ידע ממכירת הבכורה, בכל אופן יצחק העדיף לברך את עשו, למרות שידע שהוא רשע, כיון שהוא חשב שבאמצעות הברכות יתהפך עשו למידת הטוב ויטיב את דרכיו. כי לצדיקים כואב בראותם את בניהם עושים מעשה רשע. ויצחק היה משתדל להטיב עם עשו, מתוך תקווה שהדבר יועיל לתקן את מעשיו. כמו שאמרו חז"ל שהסיבה שיעקב נענש במעשה דינה היא העובדה שהוא החביא את דינה במפגש עם עשו, ובכך הוא מנע את דינה מעשו, אפשר שהיא היתה מחזירה אותו למוטב.

"הנה מושבני הארץ יהיה מושבך" (בראשית כו' לו)

אומר ה"כלי יקר" שכאשר יצחק מברך את עשו הוא מקדים את הארץ לפני השמים, "משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל". ואילו כאשר ברך יצחק את יעקב הוא הקדים את השמים לפני הארץ, "מטל השמים ומשמני הארץ". ומסביר את ההבדל בכך שעניני יעקב היו נשואות לשמים, יותר ממה שתלה את עיניו בארץ שמנה ובטבע, לכן הקדים יצחק אצל יעקב את "טל השמים" לפני "משמני הארץ", לפי שעיקר בטחונו של יעקב הוא בקב"ה, אשר בידו המפתחות של המטר. אמנם "משמני הארץ" הם ביד האדם, ובידו לזבל את הארץ ולהשמין אותה, אבל הביטחון בזה היה אצל יעקב תפל ומאוחר. אצל עשו הדבר היה הפוך, עשו שם את מבטחו בכוחו ובעוצם ידו, אשר בהם הוא יוכל להשמין את הארץ, יותר ממה שהיה תולה את עיניו לשמים שיורידו לו טל לברכה. ולפי שעשו הוא מקטני אמנה, לכן הוא בחר לו למושב ארץ שהיא שמנה בטבעה, לכן אמר יצחק בלשון "הנה משמני הארץ יהיה מושבך", ולא הזכיר אצל עשו נתינה של א-לוהים. אבל הזכיר "מושבך" כיון שהוא יבחר לו מקום שמן ודשן להתיישב שם, ואילו יעקב שם את מבטחו בה', על כן הוא אינו מדקדק באיזו ארץ להתיישב, שאפילו אם היא תהיה כחושה בטבעה, סמוך לבו ובטוח בה' שישמין אותה, לכן נאמר אצל יעקב "ויתן לך הא-לוהים".

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשפ"ב ולנטינה טרגנו בת רוזה ז"ל נלב"ע ד' כסלו

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"ויצא הראשון אדמוני" (בראשית כה' כה)

מובא ב"דעת זקנים מבעלי התוספות" שהמדרש אומר שכאשר ראה יצחק את עשו, שהוא אדמוני, הוא אמר שעדיין לא נבלע בו הדם ולכן לא רצה למול אותו לשמונה ימים. אבל אחרי שעברו שנה או שנתיים ויצחק ראה שעשו לא החליף את מראיתו הוא הבין שזו תולדתו, ובכל זאת הוא לא מל אותו, כיון שיצחק אמר "הואיל ולא מלתי אותו לשמונה ימים כמוני, אמתין עד שיהיה בן י"ג כמו ישמעאל אחי ואז אמול אותו". אבל כשהיה עשו בן י"ג שנה, הוא עכב בעצמו ולא רצה שימולו אותו והיינו דכתיב "אם לא דם שנאת ודם ירדפך" (יחזקאל לה' ו)

"ויעקב נתן לעשו לזוב ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה" (בראשית כה' לד)

מבאר ה"אלשיך" הקדוש שיעקב נתן לעשו "לחם ונזיד עדשים" בלבד, אבל יין הוא לא נתן לו, כי הוא חשב שדי לעשו עם אדמימות אכזריותו, אבל עשו אכל, "ויאכל", ואחר כך, "וישת", הביא יין משל עצמו ושתה, היות שיעקב לא נתן לו יין. אך עדיין יש טענה על יעקב, הרי עשו לא ידע את שווי הבכורה ולא העריך נכון את ערכה כדי שתועיל המחילה ותחול המכירה, לכאורה היה ראוי להמתין עד שעשו ילך לבית המדרש של "שם ועבר" ילמד את ערכה של הבכורה, ואולי אחר זה הוא יוכל לחזור בו מהמכירה. על זה אמר לנו הכתוב "ויבז עשו את הבכורה", שבכך בטלה ממנו הטענה הזו. כי אחרי שהוא אכל את הנזיד, ואחרי שהוא שתה, הוא קם והלך לו, והמשיך לבזות את הבכורה גם אחרי כן. זהו שנאמר "ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה" שגם אחרי לכתו, שהיתה לו האפשרות לשאול, הוא לא שת לבו לכך, אלא "ויבז עשו את הבכורה" ובכך הוא גמר והקנה את הבכורה ליעקב באופן מוחלט.

"עקב אשר שמע אברהם בקולי" (בראשית כו' ה)

מבאר ה"ספורנו" שכוונת הכתוב היא לומר שאברהם עשה את כל אשר צויתיו. וכוונת הכתוב "וישמר משמרת" היא שאברהם עשה תמיד את המשמרת המיוחדת לי שהיא לגמול חסד, כמו שאמר הכתוב "כל אורחות ה' חסד ואמת" (תהלים כה' י) ולהורות חטאים בדרך. ואת זה עשה כאשר אברהם קרא בשם ה' ושומר גם את "מצותי חקותי ותורת", אותן מצוות שהצטוו בהן בני נח, ובכך היה "נאה דורש ונאה מקיים" כמופת לרבים. מוסיף ה"ספורנו" שהכתוב תולה עתה את הברכה ליצחק בזכות אחרים וכן בהמשך "והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי" (בראשית כו' כד) שלא כמו אצל יעקב וכל שכן אצל אברהם, אלא שזה היה לפני שהתעורר יצחק לקרא בשם ה', אבל אחרי שיצחק קרא בשם ה' נאמר "ואבימלך הלך אליו מגרר" (בראשית כו' כו) ואומר לו "ראה ראינו כי היה ה' עמך... אתה עתה ברוך ה'" (בראשית כו' כח) וכבר לא מצאוהו ליצחק עוד תלאות מקנאים ודברי ריבות כאשר בראשונה. ומה שלא תלה הכתוב את הברכה אצל יעקב בזכות אחרים כלל, הוא כי יעקב היה יושב אהלים מנעוריו, ללמוד וללמד את העם דעת, בפרט באהלי "שם ועבר" שלשם עלה כל מבקש ה'.

"וישב יצחק ויזפור את בארות המים" (בראשית כו' יז)

מבאר רבי אברהם סבע ב"צורור המור" שענין הבארות הוא רמז לאמונת ישראל שהוא באר מים חיים. ואומר הכתוב שיצחק שב והחזיק באמונת אביו. ואף על פי שהפלישתים סתמום, הוא חזר וחפרן. והדבר הזה בא להורות על מעלתו וגובה לבו של יצחק שבטח בא-להיו וחזר לחפור הבארות, בעל כרחם, אחרי שהם עשו שלא כהוגן וסתמו אותם אחרי מות אברהם. "ויקרא להם השמות שקרא להם אביו", לפי שהאמת לא תשתנה.

"ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי" (בראשית כז' ד)

מדוע ביקש יצחק מעשו להביא לו מטעמים כתנאי מקדים לקבלת הברכות? וכי הברכות הן שכן עבור המטעמים? או שמא נאמר המטעמים הם שוחד? מסביר הרמב"ן שהברכות אינן שכן בעבור אכילת המטעמים ואין בזה שוחד, מטרת הבאת המטעמים היא להביא לכך שיצחק ייהנה מעשו, וכתוצאה מהנאה זו תהיה נפשו קשורה בנפשו, והוא יברך אותו בחפץ מלא ורצון שלם. תירוץ נוסף הוא שיצחק הכיר את עצמו, וידע שאחרי האכילה תהיה נפשו מתענגת ושמחה ותחול עליו רוח הקודש, כעניין שנאמר "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'" (מ"ב ג' טו)

"ויתן לך הא-להים" (בראשית כז' כז)

במדרש דרשו את הלשון "ויתן" עם וא"ו החיבור שמכוון לומר "יתן ויחזור ויתן". מבאר ה"תוספת ברכה" את כוונת המדרש על פי פירוש הכתוב "ויגדל האיש הלוח וגדל עד כי גדל מאוד" (בראשית כו' יג) שעושר הבא בפעם אחת, ברווח פתאומי, לא יכול להתקיים. כמו שכתוב (משלי כ' כא) "נחלה מבוהלת בראשונה אחריתה לא תברך", כלומר, לא תצליח. לכן דייק הכתוב ואמר על יצחק "ויגדל האיש וילך הלוח וגדל עד כי גדל מאוד", כלומר, יצחק היה "הולך וגדל", מעט מעט, "עד כי גדל מאוד". וכך הביאור על מרדכי שכתוב "כי האיש מרדכי הולך וגדול" (אסתר ט' ד), כלומר, מעט מעט, ועליה כזו היא מבורכת ומוצלחת. זו כוונת המדרש כאן על הפסוק "ויתן לך הא-להים", "יתן ויחזור ויתן". לא יתן בפעם אחת, כדי שלא תהיה מעין "נחלה מבוהלת", אלא יתן מעט מעט, כדי שיהיה למתנה קיום נצחי.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם: פורטונה בת סימונה, יצחק בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים "לחנכות בית" ו"ברית יצחק"

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492